

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему: «Трансформація системи державного управління у сфері захисту економіки: організаційно-правовий механізм» здобувача ступеня доктора філософії

Карпенка Євгена Олександровича

за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування

Публічна презентація проведена на кафедрі публічного управління та адміністрування Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

28 вересня 2023 року, протокол № 17

1. Актуальність теми дослідження. Однією з головних функцій держави є забезпечення безпеки і захисту у різних сферах суспільного буття, що наявно демонструється в умовах повномасштабного російського вторгнення в Україну. Водночас державне управління у сфері захисту економіки є частиною забезпечення національної безпеки і оборони, зокрема економічної і продовольчої безпеки. Вчинення масштабних правопорушень окупаційних військ щодо економіки – ілюстрація потреби інтенсифікації державного управління щодо захисту економіки, приміром, протидії незаконному вивозу зерна тощо. Саме тому держава здійснює значні зусилля у сфері захисту економіки посередництвом організаційно-правових, фінансово-економічних та інших заходів, сукупність яких забезпечить економічну безпеку та конкурентоспроможність національної економіки в складних умовах воєнної агресії проти України та реалізації державно-управлінського євроінтеграційного вектору загалом. У таких умовах суспільних трансформацій значної актуальності набуває дослідження особливостей функціонування системи державного управління сфері захисту економіки в умовах євроінтеграції.

Водночас в умовах широкомасштабного російського воєнного вторгнення захист економіки стає невід'ємним першочерговим напрямом державної політики і в системі державного управління займає одне з провідних місць. З урахуванням досвіду минулого, ще у часи Національно-визвольних змагань 1917 – 1921 рр. екстремальні воєнно-політичні умови також зобов'язували приймати швидкі рішення щодо економіки. Саме тому, актуальною проблематикою дослідження є особливості державного управління системи захисту економіки, особливо в умовах воєнного стану з воєнними діями на декількох фронтах, що зумовлює вжиття централізованих адміністративно-правових заходів, які, за всієї своєї непопулярності щодо ліберальних засад економіки, забезпечують її системне функціонування. Варто зазначити, що сучасні складні геополітичні обставини багато в чому побудовані на досвіді попередніх державно-управлінських ініціатив, тому їх осмислення є важливим чинником при побудові ефективної системи захисту економіки України в умовах воєнної агресії з боку Російської Федерації.

Відтак актуальним напрямом наукових досліджень є пошук механізмів забезпечення захисту економіки через інтенсифікацію євроінтеграційних процесів. Ураховуючи остаточне прийняття Україною курсу на євроінтеграцію, отримання статусу кандидата на членство в Європейському Союзі, державно-управлінський механізм потребує трансформаційних змін у контексті узгодження і проведення спільної з ЄС безпекової економічної політики.

Дослідження особливостей функціонування системи державного управління у сфері захисту економіки засвідчує значну наукову дискусію, в основному пов'язану з класифікацією функціонального розмаїття, де ця класифікація значно різниться у середовищі різних супутніх галузей наукових знань: публічного управління та адміністрування, права та економіки. Підняті питання актуалізували у своїх дослідженнях такі автори, як І.Г. Бабець, С.С. Бандурка, О.М. Бондаревська, В.І. Воробйов, З.В. Гбур, О.О. Желізко, В.В. Кононенко, Д.О. Кошиков, В.А. Ліпкан, М.О. Назаренко, О.О. Матійко, Є.В. Нікішин, В.Л. Ортинський, О.О. Резнікова, Л.Х. Тихончук, О.І. Яременко та інші дослідники, які демонструють концептуальні підходи до моделювання системи державного управління у сфері захисту економіки.

Окремо необхідно звернути увагу на вчених, що досліджували означену проблематику в історичній ретроспективі. У галузі публічного управління та адміністрування важливим напрямом досліджень є з'ясування історичних аспектів моделей державного впливу на різні сфери життєдіяльності суспільства, які студіювали такі вчені, як: В.Ф. Верстюк, Л.О. Воронько, С.М. Злупко, О.В. Малюта, С.С. Сливка, Ю.І. Терещенко та багато інших. Ці автори представили у своїх роботах історичний перебіг подій, які вплинули на державотворення і захист національних економічних інтересів, системно висвітлювали напрями державної політики у підтримці національної економіки. Водночас малодослідженими на сьогодні є аспекти захисту економіки молодій Українській Державі з урахуванням воєнного стану, захоплення українських територій і воєнної загрози загалом, що прямо корелюється із сучасними геополітичними умовами України.

Водночас нові виклики у сфері державного управління, зокрема повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну, фізичне нищення цілих регіонів, галузей економіки, дезінтеграція економічних зв'язків – зумовили доцільність дослідження даної проблематики з нових позицій – позицій пошуку механізмів захисту економіки України в умовах інтенсифікації євроінтеграції та захисту національної безпеки й оборони України.

Історичний розвиток державно-управлінського механізму України у сфері економічної безпеки сформував специфічну пострадянську систему захисту економіки, яка наразі нездатна самостійно забезпечити економічну безпеку в Україні в умовах широкомасштабного російського воєнного вторгнення.

Тому, беручи до уваги, що актуальним напрямом досліджень є формування концепції вдосконалення організаційно-правового механізму у контексті трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки, а також через недостатню теоретичну розробленість проблеми та її практичне значення, темою дисертаційного дослідження обрано: *«Трансформація системи державного управління у сфері захисту економіки: організаційно-правовий механізм»*.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Трансформація системи державного управління у сфері захисту економіки: організаційно-правовий механізм» (протокол № 5 від 20.11.2019 р.) та виконана в межах науково-дослідної теми кафедри публічного управління та адміністрування Вінницького державного університету імені Михайла Коцюбинського «Теоретико-методологічні та практичні аспекти публічного управління суспільними процесами в Україні» (номер державної реєстрації 0122U000282), у рамках якої автором запропоновано механізми забезпечення захисту економіки центральними органами виконавчої влади і правоохоронними органами в умовах євроінтеграції.

Проведене дисертаційне дослідження узгоджується із реалізацією щорічних програм соціального та економічного розвитку Вінницької області, розроблених з урахуванням домінант законів України «Про державне прогнозування та розроблення програми економічного і соціального розвитку України» (2000 р.), «Про засади державної регіональної політики» (2015 р.) та ін., завдань і положень «Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» (затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 р. № 695), а також «Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року» (затвердженої рішенням 42 сесії 7 скликання Вінницької обласної Ради від 21 лютого 2020 р. № 921).

3. Наукова новизна результатів дослідження полягає у тому, що дисертаційна робота є одним із перших досліджень теоретико-методологічних та організаційно-правових основ публічного управління у сфері захисту економіки в умовах трансформації системи державного управління та адаптації національного законодавства до стандартів і умов Європейського Союзу.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку положень та висновків і пропозицій, виявлених здобувачем, найбільш значущі з яких наведено нижче:

вперше:

- визначено, що винятково комплексна інтеграція українських інституцій у сфері економічної безпеки у загальноєвропейську систему захисту економіки створить загалом дієві гарантії її ефективного захисту в умовах широкомасштабної російської агресії та повоєнного періоду відновлення економіки;

- напрацьовано пропозиції щодо трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки України шляхом перегляду положень Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, у якій центральне місце відведено врахуванню двох організаційно-управлінських чинників: широкомасштабне російське воєнне вторгнення та динамічна інтенсифікація євроінтеграційних процесів України;

- науково обґрунтовано і запропоновано головні структурні компоненти стратегічних напрямів, зокрема напрями вдосконалення положень актів національного законодавства з урахуванням ефективних законодавчих моделей захисту економіки зарубіжних країн, зокрема Великобританії, досвід якої

визнано найбільш перспективним для української системи державного управління;

- представлено концептуальні основи векторів синхронізації стратегічних напрямів формування та реалізації Стратегії економічної безпеки на період до 2025 року із функціональними механізмами центральних органів виконавчої влади і правоохоронних органів України;

- встановлено, що підвищення ефективності функціонування центральних органів виконавчої влади у сфері захисту економіки в умовах євроінтеграційної політики є взаємозалежним від системного вдосконалення інституційного законодавства з акцентуацією на особливостях воєнного стану в Україні;

удосконалено:

- теоретичне розуміння понять і категорій крізь призму методології публічного управління та адміністрування, зокрема таких як: «економічна безпека як складова національної безпеки», «економічна загроза», «національні економічні інтереси», «економічний суверенітет»;

- методологічне забезпечення системи державного управління у сфері захисту економіки, зокрема у частині поєднання чотирьох системоутворюючих категорій: забезпечення економічної безпеки як складової національної безпеки, подолання економічних загроз, збереження національних економічних інтересів і захист економічного суверенітету;

- механізми інтеграції положень зарубіжного законодавства у сфері державного управління захистом економіки, де головне місце відведено критеріям адаптивності та вираженим у кореспонденції законодавчо-інституційних елементів, що призначено для підвищення ефективності функціонування організаційно-правового механізму трансформації системи державного управління в означеній сфері з урахуванням необхідності інтенсифікації євроінтеграційних процесів;

набули подальшого розвитку:

- теоретико-історичні дослідження організаційно-правових основ системи державного управління у сфері захисту економіки в Україні, що зумовило вироблення класифікації цього процесу на різних етапах державотворення у рамках семи періодів;

- положення про те, що вплив повномасштабного російського воєнного вторгнення є головним чинником, що створює загрози вітчизняній економічній безпеці, а відтак тільки євроінтеграція здатна у подальшому забезпечити захист економіки через трансформацію її організаційно-правового механізму;

- трактування головних завдань стратегії і тактики у подоланні асиметрії економічного потенціалу між Україною та європейськими державами і ЄС як цілісною інституцією в середовищі системних загроз економічній безпеці;

- захисні механізми в економічній сфері, які повинні бути інтегровані в безпекові органи ЄС як інституції, з урахуванням трансформації національного законодавства, побудованого на загальноєвропейських правових принципах.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дослідження полягає у тому, що викладені в дисертаційному дослідженні узагальнені положення, висновки і рекомендації можуть бути використаними у:

– *науково-дослідницькій роботі* – для здійснення подальших досліджень загальних проблем державного управління, особливостей організації та правового забезпечення публічного управління у сфері захисту економіки, для вивчення закономірностей, функціональних складових, форм і методів публічно-адміністративного впливу на досліджувану галузь, а також для проведення наступних науково-комунікативних заходів з цієї проблематики;

– *правотворчості* – з метою вдосконалення нормативного забезпечення діяльності управління, що встановлює порядок здійснення повноважень органами публічного управління захистом економіки України в умовах воєнного стану, а також права, обсяг повноважень й обов'язки суб'єктів досліджуваних суспільних відносин;

– *організаційно-управлінській діяльності* – для вдосконалення якості роботи щодо організації і здійснення державного управління захистом економіки в умовах воєнного стану, використання його ефективних форм і методів у процесі інтенсифікації євроінтеграційної політики та трансформаційних тенденцій державно-управлінського механізму;

– *навчальному процесі* – для викладання нормативних навчальних дисциплін «Нормотворча діяльність і правозастосування в публічному управлінні та адмініструванні» та «Демократичне врядування», у підготовці відповідної навчально-методичної літератури із вказаних дисциплін для студентів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету економіки, менеджменту та права.

5. Використання результатів роботи. Результати дослідження впроваджено в систему професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі публічного управління та адміністрування та у роботу органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що здійснюють регулювання у сфері економіки. Зокрема результати дисертаційного дослідження були впроваджені:

- Науково-дослідною лабораторією економіко-правових проблем публічного управління факультету права, публічного управління та адміністрування Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

- Управлінням з питань економіки, фінансів та бюджету Вінницької обласної ради;

- Департаментом з питань оборонної роботи, цивільного захисту та взаємодії з правоохоронними органами Вінницької обласної військової адміністрації;

- Вінницьким торговельно-економічним інститутом Державного торговельно-економічного університету.

6. Особиста участь автора. Основні результати дисертаційної роботи автор одержав особисто. Положення, висновки та пропозиції, що становлять наукову новизну дисертаційного дослідження розроблені автором самостійно. Для обґрунтування деяких висновків використовувалися праці інших учених, на які зроблено покликання.

Загальні висновки та пропозиції, що викладені в дисертації, доповідалися на міжнародних та вітчизняних науково-практичних конференціях, а саме: XI конференції студентів та молодих учених за міжнародною участю

«Становлення публічного адміністрування в Україні» (м. Дніпро, 8 травня 2020 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні питання державотворення в контексті сучасних цивілізаційних викликів» (м. Черкаси, 26-27 листопада 2020 р.); XV міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути» (м. Київ, 29 квітня 2021 р.); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Теорія і практика сучасної науки та освіти» (м. Львів, 30-31 грудня 2021 р.); XI міжнародній науково-практичній конференції «Правове регулювання суспільних відносин в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови з метою забезпечення сталого розвитку» (м. Київ, 09 грудня 2022 р.); міжнародній мультидисциплінарній науковій інтернет-конференції «Світ наукових досліджень» (м. Тернопіль, Україна – м. Переворськ, Польща; 16-17 березня 2023 р.); II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Політичні, правові та організаційні проблеми діяльності органів публічної влади та публічних службовців у воєнний та повоєнний періоди (до Дня державної служби)» (м. Вінниця, 23 червня 2023).

Дисертаційна робота виконана на кафедрі публічного управління та адміністрування Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. *Науковий керівник* – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського *Лазор Оксана Дмитрівна*.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, встановлено, що дисертаційна робота Карпенка Євгена Олександровича є результатом самостійних досліджень, не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати та тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення.

7. Перелік публікацій за темою дисертації. Основні положення і результати дисертації були опубліковані в 11 наукових публікаціях, 3 з яких опубліковано у вітчизняних наукових фахових виданнях з публічного управління та адміністрування (категорії Б), що входять до затвердженого Міністерством освіти і науки України переліку, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 7 – статей і тез доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

8. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації.

Статті у фахових виданнях

1. Карпенко Є.О. Публічне управління у сфері захисту економіки України в умовах національно-визвольних змагань 1917 – 1921 рр. *Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2021. № 4. С. 61-67. DOI <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2021.4>.

2. Карпенко Є.О. Особливості функціонування системи державного управління у сфері захисту економіки в умовах євроінтеграції. *Право та державне управління*. 2022. № 2. С. 154-161. DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2022.2.21>.

3. Карпенко Є.О. Шляхи вдосконалення механізмів державного управління у сфері захисту економіки. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2023. № 33. С. 24-29. DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.33.4>.

Наукові праці у зарубіжних виданнях

1. Yevhen Karpenko. Transformation of the public governance system in the qualitatively of new directions regulation of the socio-economic space of Ukraine. Prague. *Modern Sciences*, 2021, № 4. С. 55-62.

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Карпенко Є.О. Окремі питання захисту економіки в умовах надзвичайної ситуації. *Становлення публічного адміністрування в Україні*: матеріали XI конф. студентів та молодих учених за міжнар. участю; за заг. ред. О.Б. Кіреєвої (м. Дніпро, 8 трав. 2020 р.). Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2020. С. 162-165.

2. Лазор О. Д., Лазор О. Я, Карпенко Є.О. До питання сутності юридичної відповідальності публічних службовців. *Актуальні питання державотворення в контексті сучасних цивілізаційних викликів* : зб. тез доповідей учасників Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 26-27 листоп. 2020 р.). Черкаси : Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова, 2020. С. 58 – 60.

3. Карпенко Є.О. Бюро економічної безпеки України: організаційно-правовий статус. *Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути* : зб. наук. пр. : матер. XV міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 29 квіт. 2021 р.). Київ, 2021. С. 33 – 39.

4. Карпенко Є.О. Концептуалізація проблем публічного управління у сфері побудови ефективної системи захисту економіки: наукові підходи. *Теорія і практика сучасної науки та освіти* : матер. IV Міжнародній наук.-практ. конф. (м. Львів, 30-31 груд. 2021 р.). Львів : Львівський наук. форум, 2021. С. 11 – 13.

5. Карпенко Є.О. Функціонування системи органів державного управління сфери захисту економіки у воєнний час. *Правове регулювання суспільних відносин в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови з метою забезпечення сталого розвитку* : XI міжнар. наук.-практ конф. (м. Київ, 09 груд. 2022 р.). Київ : КПП, 2022. С. 83-87.

6. Карпенко Є.О. Центральні органи виконавчої влади у сфері захисту економіки в умовах євроінтеграційної політики. *Світ наукових досліджень* : міжнародна мультидисциплінарна наукова інтернет-конференція (м. Тернопіль, Україна – м. Переворськ, Польща ; 16-17 берез. 2023 р.). ГО “Наукова спільнота”; WSSG w Przeworsku. Тернопіль : ФО-П Шпак В.Б., 2023. Вип. 17. URL : <http://www.economy-confer.com.ua/art/18/116/1057/0/>.

7. Карпенко Є.О. Організаційно-правовий механізм трансформації системи державного управління у сфері захисту економіки: результати дослідження. *Політичні, правові та організаційні проблеми діяльності органів публічної влади та публічних службовців у воєнний та повоєнний періоди (до Дня державної служби)* : матеріали II Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 23 червня 2023 р.). Вінниця : ВДПУ, 2023. С. 89-97.

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Карпенка Є.О. «Трансформація системи державного управління у сфері захисту економіки: організаційно-правовий механізм» за науковим рівнем, практичною цінністю, змістом та оформленням відповідає вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а також напрямку досліджень освітньо-наукової програми Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

Дисертаційну роботу «Трансформація системи державного управління у сфері захисту економіки: організаційно-правовий механізм», подану Карпенком Євгеном Олександровичем на здобуття ступеня доктора філософії, до захисту.

Головуючий публічної презентації:
доктор історичних наук, професор

Валерій Кононенко

